

Postbus 242
2130 AE Hoofddorp
T (088) 496 04 21
E info@cea.nl
I www.cea.nl

Datum binnenkomst : 14 februari 2025 Referentie : 25/ICEA/02960 Telefoon : (088) 496 04 21
Bijlage(n) : Behandelaar : Coen Bongers E-mail : info@cea.nl

Onderwerp **Reactie opleidingsteam Opleiding Accountancy van de Hogeschool Utrecht -
Consultatieformulier uitgangspunten raamwerk**

Let op

Het consultatieformulier bestaat uit vijf onderdelen. Ieder onderdeel verwijst naar de relevante paragraaf van [het consultatiedocument](#) en bevat de bijbehorende doelstellingen, uitgangspunten, consultatievragen en antwoordvelden. Houd hier rekening mee bij het lezen van deze reactie.

Onderdeel 1 van 5

Paragraaf 3.1

Eindtermen op basis van leeruitkomsten

Doelstellingen	A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze: <ol style="list-style-type: none">1. toekomstbestendig zijn;4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.
Uitgangspunt	Het nieuwe raamwerk beschrijft de eindtermen op basis van leeruitkomsten met op strategisch niveau kaders voor het onderwijs- en toetsprogramma. Onderwijsinstellingen en RPO zijn aansluitend verantwoordelijk voor het opleidings- en toetsprogramma dat wil zeggen het ontwerp van leer- en lesdoelen en de onderwijs- en toetsvormen.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Welke kansen ziet u (bij het ontwerpen en invullen van het opleidings-en toetsprogramma) wanneer CEA de eindtermen beschrijft op basis van leeruitkomsten?2. Welke belemmeringen ziet u (om dit te realiseren)?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Onderwijsteam Hogeschool Utrecht HBO Accountancy (docenten, onderwijskundigen en leidinggevende)
Antwoorden	<ol style="list-style-type: none">1. Kansen<ul style="list-style-type: none">• Het werken met leeruitkomsten biedt ruimte om flexibeler om te gaan met de lesinhoud. Nieuwe ontwikkelingen kunnen, zonder het gehele onderwijs veranderen, doorgevoerd worden in lessen en toetsing. Bovendien kunnen kennis/vaardigheden/houding geïntegreerd getoetst worden. Onder de kwaliteitsborging van een onderwijsinstelling.• Er is betere afstemming op de specifieke context van de opleiding mogelijk qua invulling, waarbij de leeruitkomsten een gegeven zijn.

	<p>2. Belemmeringen</p> <ul style="list-style-type: none">• Werken met leeruitkomsten vraagt om een holistische(re) blik op onderwijs en toetsing. Dit is een grote verandering t.o.v. de huidige CEA-eindtermen, wellicht zijn handvatten/hulpmiddelen gewenst.• In het kader van studeerbaarheid is het noodzakelijk dat er goed zicht komt op de gewenste eindniveaus. Er komen nieuwe thema's bij (duurzaamheid, digitalisering, fraude, continuïteit) zonder dat er oude weggaan. Dat dwingt tot keuzes, niet alles kan in de huidige HBO bachelor. Dat tekent het belang van integratie over de hele opleidingskolom (referentie aan figuur 5 op pagina 12) om het gewenste eindniveau AA/RA te garanderen. Wie is waar verantwoordelijk voor.• Het beschrijven van eindtermen op het niveau van leeruitkomsten, betekent dus dat de onderwijsinstellingen vrijheden kennen bij het implementeren van onderwijsvormen en toetsen. Voor het hele HBO (als voorbeeld) treden dan grotere verschillen op in de uitvoering, waardoor wellicht aansluiting in de kolom moeilijker wordt.
	<p>Algemeen:</p> <ul style="list-style-type: none">• De beschreven veranderingen hebben een impact op de opleidingen, daarnaast ook op het kwaliteitssysteem. Op dit moment kennen de opleidingen een soort van dubbele accreditatie, namelijk vanuit NVAO en CEA. Dat betekent dubbel werk, integratie van beide lijkt meer dan ooit aan de orde. Waarbij het voor de hand ligt dat de kwaitetsborging een taak is, overeenkomstig de Wet op het Hoger Onderwijs, van de NVAO.

Onderdeel 2 van 5

Paragraaf 3.2

Themagericht raamwerk

Doelstellingen	A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze: <ol style="list-style-type: none">2. conceptuele vorming stimuleren (en het 'stapelen' van onderwerpen voorkomen);3. aansluiten op de diverse werkpraktijk;4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.
Uitgangspunt	Het nieuwe onderwijsraamwerk beschrijft de eindtermen themagericht.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Welke kansen ziet u als het gaat om een thematische insteek?2. Welke belemmeringen ziet u als het gaat om een thematische insteek?3. Voor welke (max 6) thema's zou u kiezen voor de oriëntatie Assurance en/of Accountancy-MKB?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Onderwijsteam Hogeschool Utrecht HBO Accountancy (docenten, onderwijskundigen en leidinggevende)
Antwoorden	<ol style="list-style-type: none">1. Kansen<ul style="list-style-type: none">• Vergroting van conceptueel begrip bij studenten; overzicht over de te leren stof• meer focus op diepgang, de nadruk op thema's moedigt studenten aan om kernconcepten te doorgronden in plaats van zich te richten op kennis van afzonderlijke vakgebieden.• Hiernaast meer ruimte voor praktijkgerichte thema's. Meer innovatieruimte voor opleidingen.2. Belemmeringen<ul style="list-style-type: none">• Met het oog op veranderingen in het werkveld kunnen thema's beperkend werken; als er

	<p>nieuwe thema's ontstaan, vraagt dat om een nieuwe ordening</p> <ul style="list-style-type: none">• objectiviteit en vergelijkbaarheid: Het kan moeilijk zijn om studenten op een consistente en objectieve manier te beoordelen.• Meer verschillen tussen opleidingen
	<p>3. Thema's</p> <ul style="list-style-type: none">• Communicatie en samenwerking,• Ethiek,• Technologische innovatie (digitalisering),• financiële verslaggeving en regelgeving (duurzaamheid, governance en compliance),• ondernemerschap en advies (waaronder duurzaamheid) in het MKB,• assurance en audit.

Onderdeel 3 van 5

Paragraaf 3.3

Theorie en praktijk geïntegreerd in de eindtermen

Doelstellingen	<p>A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze:</p> <ol style="list-style-type: none">3. aansluiten op de diverse werkpraktijk. <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. het leereffect voor studenten optimaal is;2. dubbelingen voorkomen worden;3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt;4. de professionele ontwikkeling tot startbekwame accountant in een actieve leercultuur plaatsvindt.
Uitgangspunt	CEA wil de integratie van theorie en praktijk zoveel mogelijk stimuleren door de eindtermen geïntegreerd te beschrijven en in het raamwerk geen onderscheid te maken in eindtermen voor theorie en praktijk.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Hoe kijkt u aan tegen de integratie van de eindtermen van theorie en praktijk?2. Welke kansen ziet u daarin voor studenten, het onderwijs- en/of het werkveld?3. Welke belemmeringen ziet u?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Onderwijsteam Hogeschool Utrecht HBO Accountancy (docenten, onderwijskundigen en leidinggevende)
Antwoorden	<ol style="list-style-type: none">1. Als team zijn wij overwegend positief. In het werkveld zijn theorie en praktijk ook geen losse onderdelen. Dit biedt diverse mogelijkheden voor studenten om op verschillende momenten in te stromen.2. Kansen<ul style="list-style-type: none">• Door te integreren wordt de opleiding duidelijker en holistischer (wat past bij het werken met leeruitkomsten). Daarbij leidt het waarschijnlijk tot betere aansluiting op de beroepspraktijk en

het stimuleert bij de student diepgaander leren door theorie direct toe te passen in de praktijk.

- Het kan leiden tot een efficiënter onderwijsontwerp waarbij dubbelingen en mismatches worden voorkomen.
- Tevens stimuleert het de ontwikkeling van professionele vaardigheden door doen in de praktijk.
- De studeerbaarheid van de opleidingen kan zowel op het gebied van doorlooptijd als kwaliteit (ontdubbelingen) aantrekkelijker worden.

3. Belemmeringen

- Omdat er bij de totale accountancy-opleiding (referentie aan figuur 5 pag 13) zo'n strikte scheiding is tussen theoretische- en praktijkopleiding, dient het wel duidelijk te zijn welke leeruitkomsten voor welk onderdeel van de opleiding zijn.
- Wellicht kan verdere integratie tussen praktijk en theorie achterblijven van fundamentele theoretische kennis.
- Verbinding tussen praktijk en theorie vraagt commitment aan beide zijden, ook van de accountantskantoren. Deze moeten dus meer tijd in begeleiding steken van studenten. De vraag is of dit, gezien de werkdruk, voldoende mogelijk is. Dit is een risico voor het optimale leereffect. Wellicht moet er ook gewerkt worden naar een stelsel van accreditatie/eisen aan de werkplek in het opleidingensysteem.

<p>Doelstellingen</p>	<p>A. Eindtermen die zodanig zijn van opzet en inhoud dat ze:</p> <p>4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.</p> <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</p> <p>3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt.</p> <p>C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat:</p> <p>1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd;</p> <p>2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.</p>
<p>Uitgangspunt</p>	<p>In het nieuwe raamwerk wordt de ECTS-norm per vakgebied losgelaten. Het beheersingsniveau omschrijft de kwalificaties bij afronding van de accountantsopleiding. Dit geeft de mate van complexiteit en zelfstandigheid aan waarop iemand de vereiste competenties moet behalen. De kwalificaties sluiten aan op het European Qualifications Framework (EQF) zoals dat in EU verband is opgesteld. Ook stelt CEA de eisen waaraan een student moet voldoen om de praktijkopleiding te mogen beginnen conform EQF. Voor de normen van de studielast en studieduur overweegt CEA verschillende mogelijkheden. Deze verschillen in hoeverre CEA opleidingen ruimte biedt om het opleidings- en toetsprogramma in te vullen en een beroep doet op de verantwoordelijkheid van de opleidingen om de kwaliteitsnorm te handhaven. In haar toezichtsrol beoordeelt CEA in hoeverre opleidingen de eindtermen realiseren en vaststellen dat een student deze heeft behaald.</p>
<p>Consultatievragen</p>	<p>1. Op welk niveau horen kwantitatieve en/of kwalitatieve normen thuis in de eindtermen? Bijvoorbeeld op themaniveau, op initieel- en/of eindniveau? En maakt u daarin onderscheid als</p>

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

	<p>het gaat om type normering (studielast, studieduur, beheersingsniveau)?</p> <ol style="list-style-type: none">2. Acht u het noodzakelijk om normen op te nemen in de eindtermen voor studielast en studieduur? Wat zijn uw voornaamste overwegingen hierbij?3. Welke kansen of belemmeringen ziet u bij de mogelijkheden (zie hieronder) die CEA moet meenemen in haar overweging?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Onderwijsteam Hogeschool Utrecht HBO Accountancy (docenten, onderwijskundigen en leidinggevende)
Antwoord	<ol style="list-style-type: none">1. Niveau normen eindtermen<ul style="list-style-type: none">• Het lijkt ons dat, net als bij andere opleidingen in het HBO, studenten een bepaald eindniveau moeten beheersen (in de vorm van eindtermen). De manier waarop (incl. normeringen) lijkt ons aan de opleiding zelf om in te vullen.• Dit stelsel is onderdeel van toetsing door het NVAO (accreditaties) hetgeen de kwaliteit moet garanderen.• Tot op heden is er voor alle HBO studenten een Overall Toets (OAT) wat ook een waarborg is voor een bepaald eindniveau. De vraag is of deze OAT daarvoor een geëigend middel is.2. Normen t.a.v. studieduur en studielast.<ul style="list-style-type: none">• Wij vinden het niet nodig om normeringen aan de eindtermen te hangen, als we er vanuit gaan dat de student alle eindtermen dient aan te tonen. Het werken met leeruitkomsten is gebaseerd op het idee dat deze leeruitkomsten op een holistische manier laten zien wat een student wel of niet kan. Door hier normen aan te verbinden, gaat dat holistische idee verloren. Daarmee maak je het opleidingen

	<p>moeilijk om hun eigen visie toe te passen in het onderwijs.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het opstellen van een richtlijn voor de opleidingen brengt het gevaar met zich mee dat het als een eis wordt geïnterpreteerd. Daarom zijn wij huiverig voor elk voorbeeld terzake, te meer dat dit het concept van leeruitkomsten geweld aandoet. 	
	Mogelijkheden	Uw overwegingen:
	<p>Studielast theoretische opleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geen normering voor de studielast, • Een minimum ECTS-norm voor gehele accountantsopleiding of een (minimum) ECTS-norm enkel voor de postinitiële fase. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen normering voor de studielast. Focus op leeruitkomsten zorgt voor een gebrek aan flexibiliteit als je hier ook een minimale studielast aan hangt • Opleidingen kunnen zelf inschatten waar accenten moeten komen te liggen, zolang het eindniveau in termen van leeruitkomsten behaald wordt.
<p>Studieduur en -last praktijkopleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Urennorm behouden, al dan niet met een kwalitatieve norm voor vakgebied en type werkzaamheden; • Geen vertaling naar een urennorm, invulling aan NBA/RPO voor driejarige praktijkopleiding; • Geen kwalitatieve norm voor 	<p>Geen direct verband met de theoretische opleiding. Voor de studeerbaarheid is het wel van belang om de diverse opleidingen (theorie en praktijk) aan elkaar te verbinden. Dit kan bevorderend werken voor zij-instromers, zij kunnen dan wellicht eerdere praktijkervaring meenemen.</p>	

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

	<p>vakgebieden of type werkzaamheden.</p>	
	<p>Beheersingsniveau theoretische en praktijkopleiding:</p> <p>CEA sluit met haar kwalificaties aan op het raamwerk dat gangbaar is in het hoger onderwijs. Het gaat om beheersing van de competenties op bachelor en/of masterniveau.</p> <p>CEA stelt per oriëntatie toelatingseisen (minimum) voor praktijkopleiding in aansluiting op het beroepsprofiel.</p>	<p>Hiermee geef je de ruimte aan opleidingen om hun eigen visie toe te passen op het onderwijs en de toetsing.</p> <p>Het CEA zou terughoudend moeten zijn bij het stellen van ingangseisen. Dit lijkt meer een taak voor de RPO/NBA, waarbij het CEA de eindkwalificaties bewaakt.</p>

Onderdeel 5 van 5

Paragraaf 3.5

Aandacht voor (brede en diverse) instroom en doorstroom

Doelstellingen	C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat: <ol style="list-style-type: none">1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd;2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.
Uitgangspunt	CEA overweegt een minimum set van competenties te beschrijven op basis waarvan een student aan de postinitiële fase van de theoretische opleiding kan beginnen zonder aanvullende deficiënties (instroomprofiel). Dit maakt voor studenten helder waar minimaal aan moet zijn voldaan en belemmert de student niet in zijn keuze van onderwijsinstelling. Opleidingen kunnen op basis van de minimum set een ontwikkelgesprek houden om te bepalen in hoeverre een student al competenties heeft verworven en waar aanvullende ondersteuning nodig is.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Hoe kijkt u aan tegen het beschrijven van een minimum set van competenties benodigd om te kunnen starten in de gehele postinitiële fase van de opleiding (dus het theorie- en praktijkdeel)? Welke uitdagingen ziet u daarbij om dit te realiseren?2. Wat is er volgens u nog meer nodig om een bredere en diverse instroom te faciliteren?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Onderwijsteam Hogeschool Utrecht HBO Accountancy (docenten, onderwijskundigen en leidinggevende)
Antwoord	<ol style="list-style-type: none">1. Benodigde minimum set <p>Een minimum set van competenties lijkt zinvol. Dit geeft namelijk een garantie tegen willekeur bij de toelating enerzijds en guidance voor toelaters anderzijds.</p> <p>Uitdagingen zien wij in:</p> <ul style="list-style-type: none">• de complexiteit in de definitie van de competenties, nl een goede balans tussen basiskennis en bepaalde soft skills.• Complexiteit ontwikkelgesprekken aangezien objectiviteit in beoordeling verschillende

Onderdeel 5 van 5

Paragraaf 3.5

Aandacht voor (brede en diverse) instroom en doorstroom

	<p>competenties uitdagend is. Hoe doe je recht aan de verschillende instroomprofielen, zonder mensen ongelijk te behandelen?</p>
	<p>2. Faciliteren bredere en diverse instroom</p> <p>Om een bredere en diverse instroom te faciliteren, is het naar onze mening nodig om flexibele toelatingsroutes (meerdere vooropleidingen en omscholingsprogramma's), toegankelijke opleidingsmodellen (avondprogramma's en blended learning), financiële steun (beurzen en subsidies), en inclusieve opleidingsculturen te combineren met gerichte wervings- en ondersteuningsprogramma's.</p>